

بازسازی فصل معاد از کتاب
«طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن»
ترکیب مزجی بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی

فهرست

۷	مقدمه
۱۱	جلسه اول باور به آخرت
۱۱	هدف و مقصد هستی
۱۳	آخرت؛ منزلگاه نهایی
۱۵	محدودیت نگاه مادی
۱۸	آثار جهان بینی الهی و مادی
۲۰	گمان به آخرت کافی نیست!
۲۲	اعتقاد به آخرت؛ منشأ عمل
۲۹	جلسه دوم نسبت دنیا و آخرت
۲۹	دنیا و آخرت؛ دو روی یک سکه
۳۱	معنای اول دنیا؛ مزرعه آخرت
۳۳	معنای دوم دنیا؛ نفسانیت و انانیت
۳۶	وظیفه انسان به عنوان فرد؛ زهد نسبت به دنیا
۴۰	وظیفه مجموعه انسان ها؛ مدیریت دنیا
۴۱	وظایف حکومت در قبال آخرت مردم
۴۳	انحرافات در نگاه به دنیا
۴۶	شرافت آخرت بر دنیا
۵۵	جلسه سوم مرگ؛ دریچه ورود به آخرت
۵۵	گریزناپذیری از مرگ

۵۶	اهمیت یاد مرگ
۶۰	ترسیم فضای مرگ
۶۲	مرگ زیبا، مرگ هولناک
۶۵	شهادت؛ مرگ تاجرانه
۶۷	شهادت؛ حیات واقعی
۶۹	فرصت زندگی
۷۱	توبه را به فردا مگذار!
۷۹	جلسه چهارم قیامت؛ حقیقت اعمال
۷۹	قیامت را جدی بگیریم!
۸۱	یوم الحساب
۸۵	اهمیت محاسبه
۸۶	یوم تبلی السرائر
۸۹	یوم الحسرة
۹۱	اغتنام فرصت
۹۳	بهشت و جهنم
۹۴	چرا انذار نسبت به جهنم؟
۹۵	چرا تبشیر نسبت به بهشت؟
۹۶	جایگاه عمل در قیامت
۹۹	حضور عین عمل در قیامت
۱۰۰	حبط عمل
۱۰۱	عمل؛ شرط شفاعت
۱۰۲	دنیا و آخرت مردم در دست دو دسته از امامان
۱۱۱	منابع و مأخذ

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

سال ۱۳۹۲ ه. ش بود که خبری خوش، کام افراد علاقه‌مند به مطالعه‌ی آثار رهبر معظم انقلاب و دغدغه‌مند آشنایی با مبانی فکری ایشان را شیرین کرد. کتاب «طرح کلی اندیشه‌ی اسلامی در قرآن» که حاصل پیاده‌سازی سخنرانی‌های آیت‌الله العظمی خامنه‌ای در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۵۳ ه. ش بود، جایگاه ویژه‌ای در شناخت نگاه ایشان به اسلام و خوانش اجتهادی، نظام‌مند و مکتبی از بنیادی‌ترین موضوعات آن پیدا کرد و رفته رفته جلسات تدریس و مباحثه آن در میان نخبگان انقلابی حوزوی و دانشگاهی و حتی محافل عمومی مذهبی شکل گرفت.

ایمان، توحید، نبوت و ولایت چهار موضوعی بودند که در این سلسله سخنرانی‌ها با رویکردی بدیع و منسجم مورد بحث قرار گرفته بود، و علاوه بر تبیین کلی مبانی اندیشه اسلامی، بن مایه‌های فکری مکتب امام خمینی رحمته‌الله و انقلاب اسلامی را نیز به خوبی نشان می‌داد. اما در پایان کتاب، خلأی که خواننده از مطالعه‌ی این کتاب در جان خود احساس می‌کرد، با یک حسرت عمیق همراه می‌شد؛ حسرتی ناشی از جای خالی مبحث معاد در انتهای این کتاب که با وجود آنکه رهبر معظم انقلاب در یکی از همین جلسات وعده‌ی بحث پیرامون این موضوع را نیز می‌دهند اما فرصت تحقق بخشیدن به این وعده را نمی‌یابند. و این حسرت و احساس نیاز بود که انگیزه تدوین اثر حاضر شد.

اگرچه رهبر فرزانه‌ی انقلاب در مجال‌های مختلفی تا به امروز، مبحث معاد را به صورت پراکنده مورد اشاره قرار داده‌اند، اما در کنار هم قرار دادن آن‌ها در قالبی که

بتواند در امتداد کتاب «طرح کلی اندیشه‌ی اسلامی در قرآن» قرار گیرد، کار آسانی به نظر نمی‌رسید. در مرحله‌ی نخست لازم بود که تمامی بیانات و مکتوبات منتشر شده از رهبر انقلاب مورد بررسی قرار گرفته و بخش‌های مرتبط با موضوع معاد استخراج شود و بعد از آن، ارزیابی شود که آیا حجم مطالب به گونه‌ای خواهد بود که امکان تولید یک اثر مستقل بر پایه‌ی آن‌ها وجود داشته باشد یا خیر؟

محتوای به دست آمده در این مرحله از کار، علاوه بر کمیت قابل قبول، از کیفیت بسیار بالا، عمیق و بدیعی نیز برخوردار بود. لازم به ذکر است که در این مرحله، علاوه بر جست‌وجو در نرم‌افزار حدیث ولایت و پایگاه رسمی دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب، آثار منتشر شده‌ای مانند کتب تفسیری ایشان مورد بررسی قرار گرفت. به علاوه در جمع‌آوری فیش‌ها تنها به مطالبی که مستقیماً مربوط به معاد هستند اکتفا نشده و موضوعاتی مانند دنیا، جزای عمل و... نیز که از فروع و لوازم بحث هستند نیز دیده شد.

در مرحله‌ی بعد بر اساس الگوی «ترکیب مزجی» که پیش از این در آثاری مانند «دغدغه‌های فرهنگی» و «انسان ۲۵۰ ساله» تجربه شده بود، طی مباحثات متعدد محتوایی و شکلی، فهرستی منطقی از محتوای به دست آمده استخراج شد تا بتوان مطالب را بر اساس آن به صورت چند جلسه‌ی بازسازی شده در موضوع معاد درآورد. با توجه به حجم محتوا و تناسب آن با حجم محورهای اصلی کتاب طرح کلی، خروجی این پژوهش در چهار جلسه، بازسازی شد که طی آن‌ها عمده‌ی محتوای مطرح شده‌ی در دسترس و قابل استناد توسط رهبر انقلاب در موضوع معاد، به کار گرفته شده است.

در تدوین این چهار جلسه، سه مؤلفه‌ی اصلی دخالت داشته‌اند؛ اول توجه به سیر منطقی بحث به همراه رعایت تقدم و تأخر مطالب در نسبت با یکدیگر در عین حفظ نظام و منطق حاکم بر مباحث رهبر انقلاب در موضوع معاد، دوم پوشش سرفصل‌های اصلی مطرح در موضوع معاد و سوم میزان پرداخت معظم له به هر کدام از موضوعات و برقراری تناسب میان حجم مطالب مطرح شده در هر جلسه.

تمام گام‌های این فرآیند به صورت گروهی و نتیجه مباحثات مستمر و متعدد بوده

و خروجی هر جلسه پس از آماده سازی، توسط چند نفر مورد ارزیابی قرار می گرفت تا میزان هم دلی مخاطب با متن به عنوان یک جلسه ی یک پارچه و کامل، ارتباط آیات انتهای هر جلسه با متن، پوشش داده شدن مباحث مطرح ذیل هر موضوع و... بررسی شود. حاصل این ارزیابی، اصلاحات مکرر و در مواردی شروع مجدد تدوین جلسات از صفر بوده تا نهایتاً به صورت چهار جلسه منسجم و نظام مند فعلی در آمده و خروجی آن تقدیم مخاطبان می شود.

در نهایت از آنجا که یکی از دغدغه ی اصلی پژوهشگران اثر، قرآن پایه ساختن این اثر، مانند خود کتاب «طرح کلی اندیشه ی اسلامی در قرآن» و مشابهت ساختاری با کتاب اصلی بود، تصمیم گرفته شد که همانند جلسات معظم له در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۵۳ ه.ش به تولید پلی کپی هایی که شامل آیات مرتبط با مباحث مطرح شده در هر جلسه باشد، اقدام شود. چرا که اگرچه مباحث مطرح شده توسط رهبر انقلاب در ذیل موضوع معاد نیز الهام گرفته از آیات قرآن است، اما از آنجا که ایشان در بیانات و سخنرانی های عمومی در مقام طرح مبحث «معاد در قرآن» به سبک «طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن» نبوده اند، در بسیاری از موارد اشاره ای به این آیات متناظر قرآن کریم نداشته اند. لذا برای حل این مساله، یک پلی کپی از آیات متناظر با بحث در انتهای هر کدام از چهار جلسه ی اثر حاضر افزوده شد. لازم به ذکر است که این پلی کپی ها تدوینی بوده و حاصل تلاش پژوهشگران این اثر برای اشاره به آیات متناظر با مباحث ایشان بوده و برخلاف متن جلسات که نقل قول مستقیم بیانات رهبر معظم انقلاب است، این پلی کپی ها عین فرمایشات رهبر انقلاب نیستند.

در تدوین پلی کپی های انتهای هر جلسه چند مؤلفه مد نظر بوده است که اشاره به آن ها خالی از لطف نیست. نخست آنکه سعی شده است همان نظم مباحث هر جلسه، در پلی کپی نیز حفظ شود. دوم آنکه آیات به کار رفته در پلی کپی ها تا حد امکان مستخرج از بیانات معظم له بوده اند و سایر آیات نیز با بررسی موضوع مربوطه در قرآن و استخراج نزدیک ترین آیات به فضای بحث رهبر انقلاب به دست آمده اند. سوم آنکه جملاتی که علاوه بر آیات در متن پلی کپی ها آمده است، تا حد امکان همانند بیانات به کار رفته در جلسات انتخاب شده اند و حتی در ترجمه ی آیات نیز استفاده

از ادبیات ایشان و تلاش بر شبیه‌سازی ادبیات به ترجمه‌ی رهبر انقلاب بوده است. نگاه تدوین‌کنندگان این اثر، متمیم کتاب طرح کلی و بازسازی بخش معاد این کتاب بوده است، لذا اگرچه به اقتضای چنین پژوهشی برخی از تفاوت‌ها در زاویه‌ی ورود و پرداخت به مباحث و تغییرات مربوط به لحن و بیان رهبر معظم انقلاب، با اصل کتاب طرح کلی اندیشه اسلامی غیر قابل انکار است ولی برای خواننده محترم، نسبت محتوایی این اثر با محتوای ارائه شده در کتاب «طرح کلی اندیشه‌ی اسلامی در قرآن» به دلیل انسجام فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای کاملاً مشهود خواهد بود.

لازم به ذکر است که این اثر حاصل همکاری علمی دو مجموعه؛ ۱- دفتر اعزام مبلغ دانشگاه امام صادق (ع) که مأموریت خود را انسجام بخشی به فعالیت‌های فرهنگی مبتنی بر اندیشه رهبر معظم انقلاب تعریف نموده است. ۲- هسته مکتب امام خمینی (ره) مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع) که متمرکز بر مأموریت فهم، تبیین و ترویج نظام فکری رهبران انقلاب اسلامی است، می باشد. در این پژوهش آقایان مصطفی حبیب الله، سید امیرحسین سیدی، محمدعلی فاضلی، محمد قائمی راد، سید مصطفی موسوی و حسین ناصری مشارکت داشته و با استفاده از راهنمایی‌های استاد گرامی، دکتر علی جعفری هُرستانی به تدوین این اثر پرداخته‌اند که از همه این بزرگواران و مسئولین دفتر اعزام مبلغ و مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع) که زمینه تدوین این اثر را فراهم کردند و مسئولین محترم دفتر نشر معارف که مراحل نشر آن را عهده دارد بودند، تشکر می نمایم.

در نهایت امید داریم که با این اثر، گامی در مسیر تبیین هرچه بیشتر اندیشه‌های ناب ولی امر مسلمین برداشته باشیم. اگرچه به این نکته نیز اذعان داریم که حتماً این کار بی عیب و نقص نیست و بر انتقادات سازنده و پیشنهادات پیش‌برنده‌ی شما نیز آغوش استقبال گشوده‌ایم.